

Faglig udredning om grødeskæring i vandløb

Formål

Formålet er at udarbejde en faglig udredning om grødeskæring med anbefalinger til, hvordan vandløb inden for gældende lovgivning kan vedligeholdes på en måde, så effektiv og velfungerende afvanding så vidt muligt sikres under hensyntagen til de miljømæssige krav til vandløbskvaliteten, som fastsættes i henhold til anden lovgivning, jf. vandløbslovens formålsbestemmelse.

Hanne Bach

Direktør

Dato: 11. december 2015

Side 1/5

Dette projekt skal danne det faglige grundlag for Naturstyrelsens efterfølgende udarbejdelse af en vejledning om grødeskæring - en vejledning, som skal bygge på et fagligt funderet grundlag.

Bilag 1 er opgavens Kommissorium.

Baggrund

Der er i Danmark ca. 75.000 km vandløb. Disse er opdelt i private og offentlige vandløb, hvoraf de offentlige skønsmæssigt udgør ca. 25-30 %. Ifølge vandløbsloven skal der for offentlige vandløb udarbejdes regulativer, hvori der skal fastsættes bestemmelser om vedligeholdelsen af vandløb, herunder grødeskæring. Det er kommunerne, der har ansvaret for at udarbejde regulativer og for at vedligeholde de offentlige vandløb i overensstemmelse med regulativerne.

Der er tidligere udgivet en række rapporter/notater vedrørende grødeskæring:

- "Udarbejdelse af vandløbsregulativer – erfaringsopsamling og ny viden", 2007,
- "Grødeskæring i vandløb – erfaringsopsamling af metoder, praksis og effekter", 2007;
- "Vejledning om grødeskæring i vandløb", 2008.

Sidstnævnte rapport er udarbejdet af By- og Landskabsstyrelsen og bygger på viden præsenteret i de to førstnævnte.

Landbrugserhvervet har udtalt sig kritisk overfor rapporten ”Grødeskæring i vandløb – erfaringsopsamling af metoder, praksis og effekter” fra 2007, idet erhvervet mener, at den konkrete anvendelse af anbefalingerne i ”Vejledning om grødeskæring i vandløb” fra 2008 har ført til at afvandingen af frugtbar landbrugsjord er blevet forringet. På den baggrund ønsker Miljø- og Fødevarerministeriet en faglig funderet udredning udarbejdet af en forskergruppe med en bred faglig viden om betydning af grødeskæring for afvandning og miljøtilstand.

Opgaven

Opgaven består af at udarbejde en udredning med gennemgang af metoder til grødeskæring, med inddragelse af ny viden, og formulering af konkrete anbefalinger til:

- hvordan grødeskæring bør udføres i de vandløb, hvor der er flere hensyn, der skal varetages, så der i størst muligt omfang både tages hensyn til afvandning og miljømæssige krav til vandløbskvaliteten fastsat i anden lovgivning jf. vandløbslovens formålsbestemmelse. Den danske implementering af Vandrammedirektivet, Habitatdirektivet og Naturbeskyttelseslovens § 3 fastsætter bl.a. mål for den natur- og miljømæssige tilstand.

Der udvælges en række konkrete eksempler på relevante og anvendelige grødeskæringsmetoder, der er praktiseret eller vurderes at kunne praktiseres indenfor de kendte rammer for vandløbsvedligeholdelse. For hver metode vil principperne bag metoden samt særlige forhold fx særlige redskaber, der skal anvendes, blive beskrevet herunder også typer af vandløb hvori den pågældende metode er velegnet. Der vil blive foretaget en vurdering af, i hvor høj grad den pågældende metode vil bidrage til at varetage henholdsvis afvandingshensyn og miljøhensyn. Udover de direkte effekter på afvandning og miljøforholdene vil en række afledte effekter blive vurderet. De konkrete elementer, der vil blive inddraget, fremgår af nedenstående:

- Effekt på vandstand, herunder interaktion mellem grøde/grødearter og hydrauliske forhold, samt effekter af vandstanden på afvandingen herunder medtages betydningen af samtidigt virkende faktorer som jordsætninger, dræns beskaffenhed, vandløbets fald og morfologi, grundvandstand m.v.
- Effekt på dyre- og plantelivet tilknyttet vandløbene med særlig vægt på de økologiske tilstandselementer jf. Vandrammedirektivet (fisk, planter og smådyr) og beskyttede arter og naturtyper jf. Habitatdirektivet.
- Vurdering af typer af vandløb hvori metoden er egnet/uegnet.
- Afledte positive/negative effekter i forhold til drivhusgasemissioner, næringsstofudvaskning mv.
- Afledte positive/negative effekter på oversvømmelse af nedstrøms liggende arealer/byer
- Andre afledte positive/negative effekter i forhold til andre miljøproblemstillinger end de ovenfor nævnte og/eller samfundsmæssige interesser udover de der knytter sig til landbrugserhvervet.

Vidensgrundlaget beskrives også, ligesom det vil fremgå, i hvilket omfang der er tale om dokumenterede effekter henholdsvis ekspertvurderinger.

I tilgift hertil vil udredningen anskueliggøre kompleksiteten ved vandløbsvedligeholdelse. Dette vil berøre lokale versus regionale forhold, klimaforandringer, naturlige variationer og årsagssammenhænge for variationer i vandstand herunder betydningen af drænforskel. Desuden vil det omhandle potentiel effekt på dyrkning af forrinnet vandføring fx tab af kvælstof via denitrifikation, begrænsninger i markarbejdsmuligheder, hvilket bl.a. kan indebære forsinket såning og i sidste ende tab af udbytte.

På baggrund af gennemgangen af de enkelte eksempler, udarbejdes der konkrete anbefalinger til, hvilke metoder til grødeskæring, som bør indgå i en vejledning.

Grundlag

Der tages udgangspunkt i eksisterende viden. Det omfatter dels viden beskrevet i ovennævnte rapporter/notater, samt viden i videnskabelig og anden litteratur, ligesom der inddrages tilgængelig viden om andre metoder og erfaringer med disse.

Tidsplan

Udredningsarbejdet gennemføres i perioden december 2015-marts 2016. Efterfølgende gennemføres en høring af den faglige udredning blandt en række interessenter. Evt. kommentering på interessenters bemærkninger til udredningsarbejdet forventes at finde sted i maj 2016, hvor rapporten færdiggøres.

Projektorganisation

Der er tale om et samarbejdsprojekt mellem forskere fra Københavns Universitet (KU), Aarhus Universitet (AU) og Ålborg Universitet (AAU). Aarhus Universitet ved DCE-Nationalt Center for Miljø og Energi er projektleder for det samlede projekt, laver udkast til skabelon for projektet og samler det endelige produkt.

Der nedsættes en arbejdsgruppe med deltagere fra hvert af de tre universiteter, således at det sikres at de nødvendige kompetencer er tilstede for arbejdet. Tabellen nedenfor viser hvordan arbejdsgruppen bemannes indenfor hvert kompetenceområde.

Kompetence	Universitet	Medlemmer i arbejdsgruppen
Biologi,	KU, Biologi AU, BIOS	Kaj Sand-Jensen Annette Baattrup-Pedersen
Økologi	KU, Biologi AU, BIOS AU, DCE	Kaj Sand-Jensen Annette Baattrup-Pedersen Poul Nordemann Jensen

Hydrologi	AU, BIOS KU, Biologi AAU, CIVIL	Niels Behring Ovesen Kaj Sand-Jensen Morten Lauge Pedersen
Agrohydrologi	KU, PLEN AU, AGRO	Peter Engelund Holm Merete Styczen Finn Plauborg
Morfologi	AAU, CIVIL	Morten Lauge Pedersen Torben Larsen
Projektledelse	AU, DCE	Hanne Bach

Opgaven er organiseret i en række undertemaer i overensstemmelse med beskrivelsen ovenfor. Deltagelse og ansvar for de enkelte undertemaer fremgår af tabellen nedenfor. Ansvar for færdiggørelse af endelig rapport varetages af DCE-Nationalt Center for Miljø og Energi, AU.

Opgave/universitet	AU	KU	AAU
Projektledelse	X		
Grødeskæringsmetode	X	X	x
Afvanding	X	x	x
Miljøhensyn	X	x	
Effekter på dyrkning	x	X	x
Afledte effekter	x	x	X
Beskrivelse af kompleksitet	X	X	x

Økonomi

Der afsættes i alt 800.000 kr. ekskl. moms, der skal dække udgifterne til hele projektet, heraf udgør Københavns Universitets andel 275.000, Ålborg Universitets andel 105.000, og Aarhus Universitets andel 420.000 kr.

Produkt

En faglig rapport, der indeholder en gennemgang af forskellige metoder til grødeskæring, herunder beskrivelser af de effekter de enkelte metoder kan have på afvanding, miljøtilstand og andre hensyn i medfør af gældende lovgivning og beskrivelse af afledte effekter, som belyser kompleksiteten ved vandløbsvedligeholdelse. Rapporten skal endvidere indeholde konkrete anbefalinger til grødeskæringsmetoder, som kan indgå i den vejledning om grødeskæring, som Naturstyrelsen efterfølgende udarbejder på baggrund af dette projekt.

Som en del af projektet, indgår endvidere efterfølgende kommentering på eventuelle bemærkninger fra interessenterne til udredningen.

Leverance/produkt

Leverance/produkt	Beskrivelse/delelementer	Ansvarlig	Tidsplan
Skabelon for projektet og rapporten	Metodisk tilgang og opbygning af struktur /disposition for indhold i rapporten	DCE/AU	December 2015
Opgaveafgrænsning	Udvælgelse af grødeskæringsmetoder og øvrige emner for rapporten	KU, AU, AAU	December 2015
Vurdering af grødeskæringsmetoder	Gennemgang og vurdering af grødeskæringsmetoder	KU, AU, AAU	Januar-februar 2016
Beskrivelse af afledte problemstillinger	Beskrivelse af kompleksiteten ved vandløbsvedligeholdelse for en række udvalgte emner, som grundlag for forståelse og anvendelse af anbefalinger	KU, AU, AAU	Januar-februar 2016
Anbefalinger	Formulering af anbefalinger til metoder for grødeskæring	KU, AU, AAU	Marts 2016
Udarbejdelse af rapport	Sammenskrivning af vurderinger og anbefalinger i rapportform	DCE	Marts 2016
Kommentering	Evt. vurdering og kommentering af interessenters bemærkninger til rapportindhold	KU, AU og AAU	Maj 2016
Endelig rapport	Færdiggørelse af rapport efter høring og kommentering	KU, AU og AAU	Maj 2016

Rapporten udgives i DCE's rapportserie og kan offentliggøres efter d. 1. juni 2016.